

Valgprogram

Kommune- og fylkestingsvalget 2011.

Vedtatt 9. juni 2011.

DEL I: INTRODUKSJON

Byluftlisten er en tverrpolitisk sammenslutning som stiller til valg i Bergen kommune og Hordaland fylke i 2011 for å få slutt på den helseskadelige byluften i Bergen med en gang og for all fremtid. Dette skal vi få til ved å holde utålmodig og helhetlig fokus på luftkvalitet, utarbeide og følge langsiktige strategier for å bedre luftkvaliteten, samt å arbeide kreativt og smart på kryss av politiske nivåer, enheter og etater.

Helsefare

Luften i hele Bergensdalen er svært forurenset under giftlokkperioder. Ved sterkt trafikkert veier er luften svært forurenset på hverdager hele året. Denne forurensningen gjør at titusener av bergensere (10% av befolkningen) med hjertesykdom og/eller lungesykdom ikke kan oppholde seg utendørs og blir rådet til ikke å bosette seg i sentrale deler av byen. På lang sikt er den forurensete byluften skadelig for oss alle. Barn som vokser opp i sterkt forurenset byluft har mindre lungekapasitet enn andre og dette gjør dem mer utsatt for sykdom og gir forkortet levealder. Voksne som bor nær trafikkerte veier har større risiko for hjerteinfarkt og redusert lungefunksjon.

Kunnskapen om de negative helseeffektene av denne typen forurensning vokser stadig, og derfor finnes det begrensninger både nasjonalt og i EU for hvor mye forurensning som er lovlig. Bergen kommune har brutt disse lovene flere ganger og kommer sannsynligvis med dagens politikk til å gjøre det hver vinter fremover, og dermed utsette kommunens innbyggere for unødvendig helsefare.

Bergen er spesielt utsatt

Fordi Bergen by ligger i en dal og langt mot nord opplever vi regelmessig at luften sirkulerer svært dårlig vinterstid (spesielt ved inversjon). Dette gjør at Bergen by tåler mindre lokal luftforurensning enn andre byer.

Dårlige politiske beslutninger tatt over mange tiår har bidratt til Bergens sårbarhet. Byen har et svært dårlig kollektivtilbud og den er særdeles godt tilrettelagt for privatbilisme. Byen har en stor indre havn, og det stilles ingen forurensningskrav til skip som anløper havnen. Det finnes ingen fyringsrestriksjoner i Bergen.

Hva må gjøres?

Vi må redusere utslipp av nitrogenoksider (avgasser) og svevestøv (partikler). Nitrogenoksider kommer fra forbrenning av oljeprodukter, slik som diesel, bensin og parafin. Finkornet svevestøv kommer fra forbrenning av ved- og oljeprodukter og fra trafikk (veistøv).

Hvorfor trengs Byluftlisten?

Lokalpolitikkerne har sviktet Bergens befolkning ved å føre en politikk som gir ulovlig høye nivåer av forurensning. Med den politikken som føres i dag vil byluften bli verre, og dette påfører byens innbyggere, næringsdrivende, arbeidere, studenter og besøkende unødvendig helsefare. På ganske kort sikt vil økende forurensning og helsefare føre til fraflytting og forslumming av Bergensdalen. De etablerte politikkerne fortjener ikke fornyet tillit i en slik situasjon. Vi trenger nye representanter på kommune- og fylkesnivå som er utålmodige og holder helhetlig fokus på luftkvalitet i alle politiske saker.

Hva slags by får vi med Byluftlistens politikk?

Byluftlisten er samlet rundt, og motivert av, behovet for å hindre forfall og ønsket om en bedre by for mennesker og virksomheter. Politikken vår vil gi Bergen rom til å vokse samtidig som vi bevarer og forbedrer levende og attraktive nærmiljøer i sentrum og bydelene. Bergen har historisk sett vært en internasjonalt orientert by som har vært med på å påvirke Europas utvikling. Denne posisjonen blir nå skuslet bort av lite fremsynte politikere. Byluftlisten vil gjøre Bergen til en toneangivende liten storby i Europa.

DEL II: PRIORITERTE POLITIKKOMRÅDER OG STRAKSTILTAK

Byluftlistens valgte representanter vil prioritere å fremme konkrete tiltak som begrenser forurensningen raskt og effektivt, og som samtidig har gode, langsiktige konsekvenser for byluften og byutvikling mer generelt. Byluftlisten vil arbeide for å få frem forståelse både i politikken og forvaltningen for at disse tiltakene vil fungere best dersom de settes samlet i verk.

Luftkriseberedskap: Byluftlisten vil ha forutsigbare krisetiltak som trer i kraft automatisk i forkant ved meldt fare for helseskadelig luft og som ikke er underlagt politisk innblanding. Tankegangen skal være: Måle – Melde - Aksjonere. Byluftlisten går inn for flere målestasjoner enn de to som allerede finnes, bedre meldingssystem og klare forutsigbare regler for kriseaksjoner. Tiltakene skal begrense utslipp fra veitrafikk, havn og fyring. Krisetiltakene bør så langt som mulig være utformet slik at de har positive langtidskonsekvenser. Byluftlisten går derfor inn for datokjøring som krisetiltak, men vil at biler med lave lokale utslipp skal være unntatt datokjøring fordi dette vil ha en positiv langtidseffekt på bilparken.

Målinger i bydelene: Andre steder i Bergen kommune har sannsynligvis også helseskadelig luft vinterstid. Dette gjelder først og fremst Fyllingsdalen, Loddefjord, Åsane og Arna. Byluftlisten vil ha måling av luftkvaliteten også på disse stedene. Byluftkrisen i Bergen by skal ikke løses ved å flytte problemet til bydelene

Bomringen: Byluftlisten vil bruke bomringen som instrument for bedre byluft. Vi vil innføre tids- og utslippsdifferensierte bompenger. Byluftlisten går inn for at både de direkte og de indirekte inntektene fra denne ordningen skal brukes til å bedre transportmulighetene i Bergen til fots, på sykkel og kollektivt.

Bybane: Det er svært viktig for Bergen at bybanetraseene til alle bydeler blir planlagt og vedtatt i sin helhet selv om finansiering ikke er avklart. Byluftlisten går inn for at føringer for hovedtraseene skal være på plass innen et år. Byluftlisten vil arbeide for at Bergen får status som spesielt sårbart område for opphopning av forurensning og at statlig finansiering av Bybanen derfor økes utover det vanlige. Videre mener Byluftlis-

ten at utbyggingen av Bybanen til alle bydeler bør forseres av folkehelsehensyn. Utbygging til Åsane og Kokstad/Sandsli bør prioriteres.

Lokaltog: Byluftlisten går inn for å integrere lokaltoget Arna-Bergen i det ordinære kollektivsystemet i fylket. Det bør være samme billettpriser og overgangsordninger som på øvrig kollektivtransport. Det må bli fortgang i bygging av dobbeltspor gjennom tunnelen slik at lokaltoget kan bli et moderne bybanetilbud med stopp ved Haukeland sykehus. Innfartsparkering for sykkel og bil i Arna skal være et tilbud som er minst like sikkert og godt som innfartsparkering knyttet opp mot Bybanen og ekspressbussene.

Innfartsparkering og ekspressbusser: Byluftlisten vil flytte parkeringsplasser fra Bergensdalen til parkeringshus utenfor giftlokkområdet. Disse skal legges ved planlagte bybanestopp og skal inntil Bybanen er ferdig utbygd betjenes av ekspressbusser som skal gå i sambruksfelt. Mange ekspressbusser skal opprettholdes også etter at bybanen er ferdig utbygd.

Samkjøring og bildeling: Byluftlisten vil legge til rette for samkjøring og bildeling.

Lokalbusser: Byluftlisten vil at det skal bli enklere og billigere å reise kollektivt i giftlokkområdet enn å reise med privatbil. Byluftlisten vil ha billettsalget av lokalbussene og sanntidsrapportering (GPS-tavler) på alle hovedlinjer innen et år. Hvis ikke Skyss har kapasitet til dette, vil vi kreve at det leies inn eksterne aktører, for eksempel Ruter (Oslo), for å få dette på plass. Kravene til lave lokale utslipp skal være høye for nye busser.

Sykkel: Byluftlisten vil forbedre fremkommelighet, synlighet og sikkerhet for syklistene i Bergen. Plan for sykkeltrase gjennom sentrum må på plass umiddelbart slik at utbygging kan skje i sammenheng med andre byggeprosjekter. Vi vil ha sammenhengende sykkelvei fra Landås til Loddefjord og fra Fana til Åsane, begge med knutepunkt i sentrum, og vi går inn for COWIs helhetlige forslag. God sykkelparkering skal bli tilgjengelig i hele byen og ved alle innfartsknutepunkt,

og sykkelveiene skal vedlikeholdes gjennom hele året. Sykkel- og gangveier skal holdes adskilt.

Oppvarming: Byluftlisten vil innføre moderne fyringsreguleringer og retningslinjer i Bergensdalen. Som krisetiltak, ved fare for helseskadelig luft, går Byluftlisten inn for utslippsforbud i giftlokkområdet, med unntak for bygg som ikke har alternativ oppvarming. Samtidig krever vi at alle bygg i giftlokkområdet skal ha utslippsfrie oppvarmingsalternativ innen tre år. Vi vil legge til rette for innstalling av gode utslippsfrie oppvarmingsalternativ som er energieffektive og basert på fornybar energi, samt gi støtte til etterisolering, gjennom en ny låneordning der tilbakebetaling knyttes til boligen.

Havn: Byluftlisten går inn for utslippsdifferensierte havneavgifter. Vi vil forby skip med svært høye lokale utslipp å legge til kai i indre havn. Dette gjelder også cruiseskip. Byluftlisten går inn for at Bergen havn skal legges utenfor giftlokkområdet.

Tungtransport: Byluftlisten går inn for at gjennomgangstrafikk skal føres utenom Bergensdalen. Kyststamveien (E39) skal føres via ny Ringvei Øst, med avbøtende tiltak for å unngå økt forurensning i Arnadalen. Fylket skal prioritere tverrsamband Øygarden-Askøy-Nordhordland. Inntil godshavnen er flyttet ut av sentrum skal det legges restriksjoner på de mest forurensende vognogene til og fra Dokken.

Byplan: For å sikre god byluft er det viktig at det legges fast infrastruktur for fotgjengere, syklist og kollektivtrafikk og at utbygging av offentlige institusjoner, idrettsanlegg, private foretak og boliger skjer i tilknytning til dette. Alle byggesaker skal vurderes i et byluftperspektiv. Det vil si at det skal foreligge en overbevisende analyse av transportløsninger, energitilførsel og -bruk, samt arealbruk og tilknytning til eksisterende skoler og barnehager.

Skoler og barnehager: Byluftlisten går inn for at eksisterende barne-, ungdoms- og videregående skoler og barnehager skal ligge fast og vi vil utvikle attraktive og fortettede bomiljøer rundt disse. Vi vil opprette nye barnehager i de nærmiljøene hvor kapasiteten er for lav. Byluftlisten vil prioritere å legge til rette for at alle barn skal kunne gå eller sykle trygt til skole,

barnehage og fritidstilbud i lokalmiljøet. Byluftlisten er for nærmiljøopptak etter skolekretser til barnehagene. På kort sikt vil vi ha byttetorg for barnehageplasser og en mer fleksibel opptaksordning.

Mikropolitikk: Byluftlisten tror at vi løser store problemer gjennom fokus på de små detaljene. Byluftlisten skal arbeide for å ha kontaktpersoner i alle kommunens nærmiljøer. Disse representantene skal melde inn forslag til små forbedringer som vil fremme ferdsel til fots eller på sykkel i nærmiljøet og som vil gjøre disse til et bedre sted å bo for innbyggere i alle livets faser.

DEL III: STØRRE POLITISKE PERSPEKTIVER. Lokalvalget høsten 2011 er et skjebnevalg for Bergen. Vi tror velgerne forstår alvorret for byen vår og ønsker å støtte et alternativ som prioriterer og har kompromissløst fokus på å få slutt på den helsefarlige luften. Det har Byluftlisten. I tillegg har Byluftlistens politikk svært mange positive konsekvenser sett i en større politisk sammenheng. Følgende er de viktigste av disse større områdene:

Lokalvalg og demokrati: Byluftlisten skal bidra til et levende lokaldemokrati i Bergen og Hordaland ved å holde fokus på de lokale sakene og holde de lokale politikerne til ansvar. Dette valget handler om byen vår og fylket vårt og om hvorvidt de lokale politikerne har fortjent fornyet tillit. For at vi skal ha et velfungerende lokaldemokrati er det viktig at ikke velgerne bruker dette viktige valget for Bergen til å stemme over regjeringen i Oslo som om det var et valg til Stortinget. I Bergen er det Høyre-FrP-KrF-byrådet som må holdes til ansvar i dette valget. Hvis velgerne er misfornøyde med utviklingen i byen er det disse som må kastes.

Byutvikling: Folketallet i Bergen skal vokse i overskuelig fremtid og byen må ta steget mentalt og i praktisk politikk fra å være stor småby til å bli en liten storby. Byluftlisten står for moderne, ansvarlig og bærekraftig byutvikling som gir Bergen rom til å vokse. Vi ønsker nye naboer velkommen og gjør dem til en ressurs for byen.

Frihet og ansvar: Byluftlistens politikk vektlegger frihet og kreativitet, men samtidig også det ansvaret vi har for å forvalte våre felles ressurser på en slik måte at vi ikke ødelegger for hverandres og for neste generasjons livsutfoldelse.

Næring: Næringsliv, arbeidstakere, og innbyggere mer generelt er på samme side i byluftsaken. Giftig byluft og dårlig kollektiv fremkommelighet gir dårlig grunnlag for smånæringer, turisme, kultur- og servicenæringer, og det gir et mindre fleksibelt arbeidsmarked. Stabil og langsiktig byplanlegging som legger til rette for at flere kan bo og ferdes kollektivt i kommunen vil gi næringsvirksomhetene forutsigbare rammer. Byluftlistens politikk skal bidra til positiv næringsutvikling i byen og regionen.

Fordeling: Giftlokket rammer alle i Bergensdalen uavhengig av status. Likevel er det slik at lavinntektsgrupper har mindre mulighet til å flytte bort fra spesielt forurensningsutsatte områder. Derfor er en uansvarlig byluftpolitikk også urettferdig. Det er dyrt å ta sertifikat og å ha bil i Norge i dag og dyrere vil det bli. Derfor er et dårlig kollektivtilbud urettferdig. Byluftpolitikk er god fordelingspolitikk.

Helse: Det er bred enighet om at en større del av helsebudsjettet bør brukes til forebyggende tiltak. Byluftlistens politikk vil både direkte og indirekte forebygge sykdom. Den direkte positive virkningen vil komme av at Byluftlisten får slutt på den helseskadelige luften og dermed forhindrer sykdom og for tidlig død forårsaket av høy luftforurensning. De indirekte positive virkningene vil komme av at Byluftlisten legger til rette for at alle, og spesielt barn og unge, skal ferdes i mye større grad til fots eller på sykkel. Dette vil bidra til å forebygge livsstilssykdommer. Byluftlistens politikk er fremtidsrettet og ansvarlig helsepolitikk.

Eldre: Eldre er mer utsatt for luftveislidelser enn andre grupper, og den helsefarlige luften rammer derfor eldre i særlig grad. Dårlig byluftpolitikk er derfor uansvarlig overfor byens eldre innbyggere. Mange eldre ønsker å bo innenfor dagens giftlokkområde. De ønsker tjenester og næringer lett tilgjengelig gjennom et godt utviklet og forutsigbart kollektivnett. Byluftlistens politikk er bra for de eldre.

Klima: Klimagassen CO₂ forurensrer ikke luften lokalt men hoper seg opp i atmosfæren og forårsaker klimaendringer. Byluftlisten tror at lokal politikk kan og bør bidra mye til å forhindre klimaendringer, og samlet sett er Byluftlistens politikk svært god klimapolitikk. Likevel ofrer ikke Byluftlisten bergensernes lunger for å oppnå det som ville vært små reduksjoner i Norges CO₂ utslipp.

DEL IV: ØVRIGE OVERORDNEDE FØRINGER

Utover kjernetiltakene og de større perspektivene i Byluftlistens politiske program gjelder følgende bestemmelser for alle Byluftlistens valgte representanter:

Byluftlisten skal føre en ansvarlig budsjettpolitikk.

Byluftlisten søker maksimal politisk innflytelse og vil derfor støtte den byråds- eller fylkestingskoalisjonen med best byluftpolitikk uavhengig av om denne er på venstre- eller høyresiden i lokalpolitikken.

Byluftlisten vil søke politisk samarbeid, fordi gode løsninger for byluften vil ha større effekt dersom de settes helhetlig i verk.

Dersom det oppstår situasjoner hvor Byluftlistens stemmer kan bli avgjørende i kontroversielle enkeltsaker som ikke er berørt i dette programmet, og det ikke ligger føringer i saken fra koalisjonsforhandlinger, vil Byluftlisten innkalle til åpent møte for å diskutere hva byen og/eller fylket er best tjent med. Slike møter skal være åpne for alle byens innbyggere.